

SIŁY MORSKIE NAD BAŁTYKIEM W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

Maciej Krotofil

ABSTRACT

The article is devoted to the results of the new historical investigations concerning the functions of Navy Forces on the Baltic Sea in interwar period. The military authorities of all particular states of Baltic region have had quite different conceptions of their own Navy Forces development at that time in case of some serious military conflict. Enough important influence of such differences may be certified to the objective reasons, concerning the state of Baltic Sea as close area sea, as well as to economic and military potential of each particular state in Baltic region.

KEY WORDS: Navy forces, interwar period, Baltic region, Baltic States, military power, military authorities.

ANOTACIJA

Straipsnyje pateikiami nauji istorinių tyrimų duomenys apie tarpukario karines jūrų pajėgas Baltijos jūroje ir atskirų šio regiono šalių karinio laivyno funkcionavimo sampratą. To meto šalys, kurių krantus skalauja Baltijos jūra, vadovavosi gan skirtingomis savo karinių laivynų funkcionavimo sampratomis. Galimo karinio konflikto atveju šioms pajėgoms jų vadai skyrė skirtingą dėmesį. Skirtingoms koncepcijoms susiformuoti esminę įtaką galėjo turėti tiek objektyvus Baltijos jūros – uždaros jūros – veiksnys, tiek ir nevienodas ekonominis bei karinis atskirų šio regiono šalių išsivystymo lygis.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: karinės jūrų pajėgos, tarpukaris, Baltijos regionas, Baltijos šalys, karinė galia, karinių pajėgų vadovybė.

*Dr. Maciej Krotofil, Nicolaus Copernicus University in Toruń
Faculty of History, Institute of History and Archival Sciences, Department of Military History
Teatralny square 2a, PL 87-100 Toruń, Poland
E-mail: makr@his.uni.torun.pl*

W okresie międzywojennym doktryny militarne wszystkich państw leżących nad Morzem Bałtyckim zakładały posiadanie i użycie w ewentualnym konflikcie zbrojnym sił morskich. W takim przypadku brano pod uwagę obronę własnego wybrzeża, zapewnienie swobody żegluga oraz ewentualne plany ekspansywne (Niemcy, Związek Sowiecki). Pojawiające się koncepcje rozwoju i wykorzystania sił morskich poszczególnych państw nadbałtyckich uwarunkowane były ich możliwościami ekonomicznymi oraz specyfiką akwenu. Bałtyk miał szczególne znaczenie dla państw, które powstały w tym regionie po pierwszej wojnie światowej, dlatego w niniejszym artykule skoncentrowano się na siłach morskich tych właśnie państw.

Morze Bałtyckie należy do śródlądowych mórz typu półzamkniętego i zalicza się do raczej małych akwenów. Posiada stosunkowo silnie rozbudowaną linię brzegową z szeregiem zatok i z wyspami. Średnia głębokość wynosi zaledwie 55 m, a głębokość maksymalna nie przekracza 500 m. Na obszarze Bałtyku nie występują też silne prądy morskie. W takich warunkach ułatwione jest stawianie zagród minowych, tym bardziej, że liczne mielizny i piaszczyste łachy utrudniają ruch okrętów w pobliżu wybrzeży i ograniczają go do określonych torów wodnych. Niewielka przejrzystość wody i różnice w zasoleniu (tworzące tzw. dno pozorne) sprzyjają działaniom okrętów podwodnych. Poważną przeszkodą utrudniającą żeglugę jest pojawiające się zimą częściowe zlodowacenie wód Bałtyku. Dużym utrudnieniem są też częste mgły, duże zachmurzenie i stosunkowo niewielka widoczność. Negatywnie wpływa to na możliwości działania

dużych okrętów, których uzbrojenie stanowi artyleria, sprzyja zaś atakom torpedowym prowadzonym przez jednostki mniejsze i okręty podwodne¹.

Po pierwszej wojnie światowej nad Morzem Bałtyckim pojawiła się zupełnie nowa sytuacja polityczna. Dwie największe dotąd potęgi w tym regionie wyszły z wojny niezwykle osłabione. Ograniczone traktatem pokojowym Niemcy w latach dwudziestych nie były w stanie odgrywać na Bałtyku takiej roli do jakiej aspirowały. Także Związek Sowiecki, spadkobierca Rosji, między innymi ze względu na szereg trudności wewnętrznych, nie koncentrował uwagi militarnej na wspomnianym akwenie. Dla Związku Sowieckiego Morze Bałtyckie miało w okresie międzywojennym zdecydowanie drugorzędne znaczenie. Warto zauważyć, że przez większą część omawianego okresu dostęp tego państwa do Bałtyku był wyjątkowo niekorzystny². Oba wspomniane państwa nie zrezygnowały jednak z ofensywnych doktryn militarnych, co zaważyło na późniejszej rozbudowie ich flot wojennych³.

Nad Bałtykiem leżały dwa kraje skandynawskie – Dania i Szwecja, które tradycyjnie starały się zachowywać neutralność, a ich siły morskie miały typowo defensywny charakter. Dla Szwecji, mającej swoje interesy gospodarcze na Morzu Północnym, Bałtyk nie był morzem jedynym i najważniejszym, co warunkowało działalność szwedzkiej marynarki wojennej. Szwedzka flota, budowana systematycznie od wielu dziesięcioleci (jej rozwoju nie zakłóciła pierwsza wojna światowa), w praktyce całkowicie odpowiadała potrzebom państwa. Szwecja w okresie międzywojennym wzmocniała swoją flotę starając się mieć takie siły aby obronić swą neutralność. W latach dwudziestych szwedzka flota była stosunkowo liczna lecz przystosowana przede wszystkim do obrony wybrzeża. Temu też celowi służyć miała silnie rozbudowana artyleria nabrzeżna. W innych państwach bałtyckich szczególnie wysoko oceniano szwedzki system szkolenia marynarzy, który dawał efekty w postaci mistrzowskiego wyszkolenia załóg okrętów wojennych. Zaniepokojenie Szwedów wzbudziła rozbudowa floty niemieckiej w latach trzydziestych. Zaowocowało to budową i wprowadzeniem do służby w szwedzkich siłach morskich nowoczesnych jednostek pływających⁴.

Podobne do szwedzkiego stanowisko zajmowała Dania. Także jej aktywność morska koncentrowała się w okresie międzywojennym poza Bałtykiem, a priorytetem polityki zagranicznej Danii stało się zachowanie neutralności. Duńska flota była przestarzała i podobnie jak szwedzka przystosowana głównie do obrony własnego wybrzeża. Pod koniec lat 20-tych w państwie tym pojawiły się tendencje skrajnie pacyfistyczne. Nie tylko nie rozwijano i nie modernizowano sił morskich, ale postulowano rozbrojenie i całkowitą likwidację floty. Socjaldemokratyczni politycy sprawujący w Danii władzę po 1929 r. uważali posiadanie sił zbrojnych za zbędne, a jeden z nich wyraził nawet pogląd, iż posiadanie armii wystawia na niebezpieczeństwo egzystencję państwa, gdyż

... może skusić rząd duński do wmieszania się w międzynarodowe konflikty (Jaworski 2001:55).

¹ Charakterystyka Morza Bałtyckiego na podstawie: Reyman 1939:1328-1343; Ciesielski 1985:25-27; Ilnicki, Makowski, Pejas 1998:220-225.

² Obszerniej zob. Ciesielski 1985:18-24.

³ Na temat rozwoju Floty Bałtyckiej Związku Sowieckiego oraz floty niemieckiej obszerniej zob.: Pertek 1966; Ciesielski 1985; Kosiarz 1988:32-36.

⁴ Obszerniej o szwedzkich siłach morskich zob.: Kochanowski 1930:764-768; Kłossowski 1930:1122-1157; Ciesielski 1985; Górski 2001:131; Jaworski 2001:54-68.

W latach trzydziestych Dania porzuciła projekty całkowitego rozbrojenia, jednak nie spowodowało to znaczącego rozwoju czy też modernizacji jej sił morskich⁵.

Największe znaczenie, tak pod względem politycznym i gospodarczym, jak i militarnym miał Bałtyk dla państw nowo powstałych po pierwszej wojnie światowej: Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy i Polski. Dla państw tych Morze Bałtyckie było jedynym akwenem, do którego miały dostęp⁶, było dla nich swoistym „oknem na świat”. Mimo różnych doktryn i odmiennych koncepcji, a także niejednakowych potencjalnych możliwości, podobnie postrzegano w nich konieczność rozwoju sił morskich. Wszystkie te państwa borykały się z poważnymi problemami gospodarczymi, co uniemożliwiło im budowę dużych i silnych flot wojennych. Jednak w okresie międzywojennym, wszystkie z wyjątkiem Litwy, zdecydowały się na poważną rozbudowę sił morskich. Zakładano przede wszystkim obronę własnego wybrzeża, co w połączeniu z właściwościami operacyjnymi Morza Bałtyckiego zaowocowało rozwojem przede wszystkim broni minowej, torpedowej i artylerii nadbrzeżnej.

Pojawiające się w Polsce koncepcje użycia sił morskich opierały się na założeniu, że w ewentualnych działaniach zbrojnych na Bałtyku uczestniczyć będzie sojusznicza flota francuska, bądź też brytyjska. Rzutowało to na plany rozbudowy własnej marynarki wojennej⁷. W okresie międzywojennym w niektórych polskich sferach wojskowych panowało przekonanie, że siła floty zależy od kalibru i ilości dział pancerników, krążowników i niszczycieli, a liczba okrętów tych klas odzwierciedla status morski państwa na arenie międzynarodowej. Podobne poglądy, traktujące wielkość floty w kategoriach prestiżowych, pojawiały się zresztą i w innych państwach nadbałtyckich (choćby w Finlandii). O przesadnych aspiracjach świadczyć może opracowany w 1919 r. przez Departament dla Spraw Morskich plan rozwoju floty wojennej na lata 1920-1929, który zakładał budowę dwóch okrętów liniowych, sześciu krążowników, dwudziestu ośmiu kontrtorpedowców, czterdziestu dwóch okrętów podwodnych, trzech podwodnych stawiaczy min, dwudziestu ośmiu trałowców, pięćdziesięciu czterech kutrów torpedowych oraz jednostek pomocniczych (oprócz tego chciano zbudować ponad osiemdziesiąt jednostek rzecznych) (Zalewski 1996:71-72). Program ten nie uzyskał nawet akceptacji Ministerstwa Spraw Wojskowych. Ostatecznie młode państwo ze względów ekonomicznych zmuszone było poważnie ograniczyć swe aspiracje morskie. Nie bez znaczenia były tu także poglądy marszałka Józefa Piłsudskiego, który Marynarce Wojennej przypisywał tylko pomocniczą rolę w ewentualnym konflikcie (Zalewski 1996:75). Dopiero poprawa sytuacji gospodarczej, a zarazem wzrost zagrożenia wojennego w połowie lat trzydziestych, doprowadziły do rozbudowy polskiej floty. W 1936 r. Kierownictwo Marynarki Wojennej opracowało sześciolatekni plan rozwoju floty morskiej dostosowany do aktualnych możliwości budżetowych. W wyniku jego realizacji polska Marynarka Wojenna miała w 1942 r. posiadać sześć kontrtorpedowców, osiem okrętów podwodnych, stawiacz min, osiem trałowców i trzy ścigacze (Ciesielski, Pater, Przybylski 1992:27). Ostatecznie w przededniu wybuchu wojny polska flota morska składała się z czterech kontrtorpedowców, pięciu okrętów podwodnych, stawiacza min, sześciu trałowców i szeregu jednostek pomocniczych.

---

⁵ Na temat sił morskich Danii w okresie międzywojennym obszerniej zob.: Kochanowski 1930; Ciesielski 1985; Kosiarz 1988:29-30; Górski 2001:138; Jaworski 2001:54-68.

⁶ Finlandia miała także dostęp do Oceanu Lodowatego, ale na tym akwenie, ze względu na panujące na nim skrajnie niekorzystne warunki, Finowie nie przejawiali aktywności morskiej.

⁷ O polskiej Marynarce Wojennej w okresie międzywojennym oraz koncepcjach jej rozwoju obszerniej zob.: Ordon 1966; Ciesielski 1985; Ciesielski, Pater, Przybylski 1992; Dyskant 2000.

Wydaje się, iż słusznie postawiono na okręty podwodne (choć może zdecydowano się na jednostki zbyt duże jak na bałtyckie warunki) i minowce (trałowce). Koncepcja budowy dużych kontrtorpedowców wydaje się nie do końca przemyślana. Być może rozsądniejsze byłoby pozyskanie ścigaczy torpedowych (budowę dwóch takich jednostek zlecono w styczniu 1939 r.).

Polska artyleria nadbrzeżna była nieliczna (trzeba wziąć pod uwagę niewielką długość wybrzeża), choć zamontowana na Helu bateria dział kalibru 152,4 mm dowiodła skuteczności tego rodzaju broni podczas walk w 1939 r. Polskie lotnictwo morskie w istniejącym kształcie okazało się nieprzydatne i w Kampanii Polskiej nie odegrało praktycznie żadnej roli⁸.

Posel Rzeczypospolitej Polskiej w Helsinkach, Henryk Sokolnicki, w sporządzonym w 1937 r. referacie stwierdził, że wbrew faktowi, iż połowę granic Finlandii stanowią granice lądowe, państwo to należy w praktyce traktować jak wyspę (Referat posła... 2004:43-44, dok. Nr. 2). Tezę swą tłumaczył tym, iż 99% fińskich obrotów towarowych i pasażerskich kierowanych jest drogą morską! Taka sytuacja gospodarcza nie mogła pozostać bez wpływu na fińskie koncepcje wykorzystania sił morskich. Dla Finlandii sprawą priorytetową podczas ewentualnego konfliktu zbrojnego była obrona własnego wybrzeża i ochrona linii żeglugowych (przede wszystkim połączeń ze Szwecją). Odzwierciedleniem potrzeb tego państwa była budowa stosunkowo silnej floty wojennej. Podobnie jak w Polsce pierwsze plany rozbudowy fińskich sił morskich były bardzo ambitne lecz ostatecznie nie doczekały się realizacji. W 1921 r. zakładano wybudowanie w ciągu sześciu lat czterech kontrtorpedowców, ośmiu torpedowców, czterech okrętów podwodnych, trzydziestu kutrów torpedowych i dwunastu kanonierek (Stankiewicz 1931:1940). Program ten ze względu na wysokie koszty realizacji nie zyskał jednak aprobaty parlamentu. Finlandia zrealizowała natomiast pierwszą część nowego planu rozwoju floty morskiej zatwierdzonego w 1927 r. (Stankiewicz 1931:1942). W 1935 r. wybudowano dwa pancerniki obrony wybrzeża o wyporności 3900 ton i artylerii głównej kalibru 254 mm., pięć okrętów podwodnych, siedem kutrów torpedowych i cztery kanonierki (Ciesielski 1985:131). W ten sposób fińska flota w pierwszej połowie lat trzydziestych była najsilniejszą spośród flot „nowych” państw nadbałtyckich. W Finlandii zwyciężyła koncepcja użycia na większą skalę mniejszych jednostek: okrętów podwodnych i kutrów torpedowych. Były to jednostki jak najbardziej odpowiadające bałtyckim warunkom prowadzenia wojny. Pancerniki obrony wybrzeża były w zasadzie jedynie pływającymi bateriami artylerii i nie miały większej wartości bojowej poza wodami przybrzeżnymi. Niestety, w drugiej połowie lat trzydziestych w rozwoju fińskich sił morskich panował zastój i dopiero pod koniec 1937 r. przyjęto ambitny lecz niezrealizowany program rozbudowy floty (Ciesielski 1985:255).

Specyficzną cechą fińskich sił morskich była możliwość mobilizowania pokaźnej liczny jednostek pływających. W 1930 r. ta flota pomocnicza liczyła ok. czterystu kutrów motorowych zdolnych do pełnienia służby patrolowej, zaopatrzeniowej, trałowej i minowej.

Warto zauważyć, że siły fińskiej floty uzupełniał mocno rozbudowany i bardzo dobrze zorganizowany system artylerii nadbrzeżnej składającej się z dział o kalibrach od 152 do 305 mm (Górski 2001:134). System ten pozytywnie zdał egzamin podczas Wojny Zimowej.

Gospodarka Estonii była niemal tak samo uzależniona od komunikacji morskiej jak fińska. Dlatego też ochrona żywotnych interesów państwa wymagała także i od Estończyków posiadania znacznych sił morskich. Jednak rozbudowa estońskiej floty była blokowana przez ograniczone

---

⁸ Obszerniej zob. Morgała 1985:8-92.

możliwości finansowe. Na początku lat dwudziestych Estonia posiadała dwa były rosyjskie kontrtorpedowce, dwie kanonierki i kilka jednostek pomocniczych. Ponieważ doktryna wojenna Estonii głównego przeciwnika widziała w Związku Sowieckim, z którego Flotą Bałtycką estońskie siły morskie nie mogły się równać, zakładano przede wszystkim obronę własnego wybrzeża. Uznano, że flota defensywna powinna opierać się na okrętach podwodnych oraz kutrach torpedowych i starano się zgodnie z tym tworzyć marynarkę wojenną. Duże znaczenie przypisywano też broni minowej. Zgodnie z tymi założeniami przygotowano program rozbudowy floty zamierzając zakupić dwa okręty podwodne i trzy lub cztery kutry torpedowe (Ciesielski 1985:132). W 1933 r. Estonia sprzedała do Peru oba kontrtorpedowce. Sprzedaż motywowano względami oszczędnościowymi, poza tym środki uzyskane ze sprzedaży okrętów miały być przeznaczone na zakup nowych, mniejszych jednostek (Kronika zagraniczna. Estonja 1933:3843; 1934:80; 1934a:403). Duże i kosztowne okręty nie mieściły się w estońskich koncepcjach wykorzystania sił morskich. Ostatecznie dwa nowoczesne okręty podwodne wprowadzono do służby w estońskiej marynarce w 1936 r. Stanowiły one trzon floty morskiej, która w drugiej połowie lat trzydziestych dysponowała ponadto jednym przestarzałym torpedowcem i mniejszymi jednostkami nie przedstawiającymi większej wartości bojowej (Ciesielski 1985:256; Kosiarz 1988:32).

Wobec słabości floty morskiej ogromne znaczenie dla Estonii miała artyleria nadbrzeżna. Stosunkowo silne i liczne baterie artylerii rozlokowane były przede wszystkim na wyspach i półwyspach otaczających Tallin (Nabrocki 1929:32).

Łotewskie władze wojskowe szybko doszły do wniosku, że budowa floty artyleryjskiej mającej szanse w walce z potencjalnym agresorem jest zbyt kosztowna wobec ograniczonych możliwości finansowych państwa. Zrezygnowano więc z budowy większych okrętów, koncentrując się na rozwoju jednostek minowych i podwodnych. Uważano, że jednostki takie w połączeniu z systemem artylerii nadbrzeżnej będą mogły zagrozić dużo potężniejszym okrętom przeciwnika i skutecznie obronić własne wybrzeże. Zgodnie z tą koncepcją flota morska Łotwy składała się z dwóch małych okrętów podwodnych wprowadzonych do służby w 1927 r. oraz ze stawiaczy min, trałowców i jednostek pomocniczych. Siły te uzupełniane były przez kilka stałych baterii artylerii nadbrzeżnej (Ciesielski 1985:133; Górski 2001:136). Projekty zakupu kolejnych okrętów podwodnych dla łotewskiej marynarki ostatecznie nie doczekały się realizacji (Kronika zagraniczna. Łotwa 1930:735).

Litwa była w okresie międzywojennym jedynym państwem bałtyckim, które w zasadzie nie utworzyło własnych sił morskich. Na taki stan rzeczy wpłynęły różne czynniki. Na początku lat dwudziestych Litwini nie dysponowali portem morskim, który mógłby pełnić funkcję bazy marynarki wojennej. Poza tym do połowy lat trzydziestych za głównego potencjalnego przeciwnika Litwy uważano Polskę, w wojnie z którą działania na morzu nie miałyby większego znaczenia. Litewscy sztabowcy całą swoją uwagę skierowali na rozbudowę sił lądowych i lotnictwa. Dopiero wzrost zagrożenia ze strony niemieckiej doprowadził do przyjęcia pod koniec lat trzydziestych programu budowy floty morskiej. Marynarka wojenna Litwy miała się składać głównie ze stawiaczy min, trałowców i kutrów torpedowych. Litewskie koncepcje tworzenia sił morskich nie doczekały się realizacji⁹.

---

⁹ Obszerniej o litewskich siłach morskich w okresie międzywojennym zob. Rezmer 2004:697-713.

Druga wojna światowa zweryfikowała koncepcje użycia sił morskich na Bałtyku. Po zaledwie pomocniczych działaniach floty niemieckiej i polskiej podczas Kampanii 1939 r. i aktywniejszym wykorzystaniu sił morskich w Wojnie Zimowej, na Bałtyku do końca wojny działały aktywnie już tylko dwie floty: Niemiecka i Sowiecka. Dla III Rzeszy Bałtyk miał drugorzędne znaczenie i stanowił rodzaj zaplecza morskiego. Związek Sowiecki zaś ze względu na ograniczone możliwości, prowadził na Bałtyku tzw. małą wojnę morską (m.in. przy użyciu okrętów podwodnych). Rozwój lotnictwa i jego zastosowanie na stosunkowo niewielkim akwenie stworzyło możliwości zaangażowania się w wojnę morską państw nie posiadających na Bałtyku własnej floty (stawianie zagród minowych, atakowanie portów i okrętów).

Doświadczenia wojny potwierdziły przydatność na Bałtyku mniejszych jednostek uzbrojonych w broń torpedową lub minową. Doceniono też znaczenie artylerii nadbrzeżnej. Jednak zdecydowanie najważniejszą rolę w działaniach na Morzu Bałtyckim odegrało lotnictwo.

References

- CIESIELSKI, Cz. *Polska flota wojenna na Bałtyku w latach 1920-1939 na tle bałtyckich flot wojennych*. Gdańsk, 1985.
- CIESIELSKI, Cz.; PATER, W.; PRZYBYLSKI, J. *Polska Marynarka Wojenna 1918-1980. Zarys dziejów*. Warszawa, 1992.
- DYSKANT, J. W. *Polska Marynarka Wojenna w 1939 roku. Cz. 1. W przededniu wojny*. Gdańsk, 2000.
- GÓRSKI, T. *Polska flota wojenna 1939-1959 na tle flot europejskich*. Gdańsk, 2001.
- ILNICKI, M.; MAKOWSKI, A.; PEJAS, S. „*Wojna minowa*” na morzu. Toruń, 1998.
- JAWORSKI, P. *Polska niepodległa wobec Skandynawii 1918-1939*. Wrocław, 2001.
- KŁOSSOWSKI, J. Wiadomości o szwedzkiej marynarce wojennej. *Przegląd Morski*, 1930, z. 23–24, s. 1122–1157.
- KOCHANOWSKI, S. K. Siły wojenno-morskie państw bałtyckich. *Przegląd Morski*, 1930, z. 20, s. 764–768.
- KOSIARZ, E. *Druga wojna światowa na Bałtyku*. Gdańsk, 1988.
- Kronika zagraniczna. Estonja. *Przegląd Morski*, 1933, z. 57.
- Kronika zagraniczna. Estonja. *Przegląd Morski*, 1934, z. 58.
- Kronika zagraniczna. Estonja. *Przegląd Morski*, 1934 a, z. 62.
- Kronika zagraniczna. Łotwa. *Przegląd Morski*, 1930, z. 19.
- MORGAŁA, A. *Samoloty w polskim lotnictwie morskim*. Warszawa, 1985.
- NABROCKI, W. Estonja. *Przegląd Morski*, 1929, z. 2.
- ORDON, S. *Polska Marynarka Wojenna w latach 1918-1939. Problemy prawne i ekonomiczne*. Gdynia, 1966.
- PERTEK, J. *Od Reichsmarine do Bundesmarine 1918-1965*. Poznań, 1966.
- Referat posła RP w Helsingforsie Henryka Sokolnickiego dotyczący polsko-fińskich stosunków morskich i polityki morskiej Finlandii, wygłoszony podczas zjazdu kierowników urzędów zagranicznych RP krajów bałtyckich i skandynawskich w Gdyni (22-24 kwietnia 1937 r.). In *Polityka morska państw bałtyckich i skandynawskich w świetle referatów polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych na zjazd bałtycki w Gdyni w 1937 r.* oprac. A. G. Dąbrowski, P. Kołakowski. Słupsk, 2004, s. 43–90. dok. Nr. 2.
- REYMAN, A. Geografia Bałtyku w encyklopedycznym ujęciu. *Przegląd Morski*, 1939, z. 121, s. 1328–1343.
- REZMER, W. Marynarka wojenna międzywojennej Litwy. In *Wokół historii i polityki. Studia z dziejów XIX i XX wieku*. Red. S. Ciesielski, T. Kulak, K. Ruchniewicz, J. Tyszkiewicz. Toruń, 2004, s. 697–713.
- STANKIEWICZ, A. Kronika zagraniczna. Finlandja. Problem obrony morskiej Finlandji. *Przegląd Morski*, 1931, z. 31–32.
- ZALEWSKI, B. Koncepcje rozwoju polskiej floty wojennej w latach 1918-1980. *Przegląd Morski*, 1996, z. 2.

NAVY FORCES OF THE BALTIC SEA IN INTERWAR PERIOD

Maciej Krotofil

Nicolaus Copernicus University in Toruń, Poland

Summary

Some problems concerning functioning marine power over Baltic in interwar period are presented in the article. Authorities of military individual states in this time, over Baltic Sea lying dif-

ferent concepts of utilization attributed reservoir different meaning ago very and different concepts of utilization had in possible military conflict on it of marine power. Big influence be sea closed on it have peculiar character Baltic practically, as well as meaning, potential and capabilities of Baltic States.

Firstly, Germany could not play the greatest role in years twentieth on Baltic receded World War. Position has been corrected in to their years thirtieth on discussed reservoir, but there was not sole still and main area of interest of German marine power. Baltic Sea had secondary meaning for Soviet association in interwar period definitely. It is proper to notice, that access of this state was exclusively adverse by most of discussed period for Baltic. Activity of marine Denmark was concentrated in interwar period beyond Baltic. For Sweden also, have economic interests on North Sea, Baltic been not sole sea and most important, it stipulated that activity of Swedish war navy force.

Biggest meaning, so in respect political and economic, as well as firstly, Baltic had emerged for states military world war recently Estonia, Finland, Lithuania, Latvia and Poland. Baltic Sea was sole reservoir for these states, had access for which, there was for they its own entire „window on world”. In spite of different doctrines and different concept, as well as unequal potential capabilities alike necessity of development of marine power perceive in to them. All these states wrestled with serious economic problems, it has made impossible that big structure memorial and strong war fleets. However, they have decided in second mid-year twentieth on serious extension of marine power all of exception of Lithuania. First of all, it set up defence of personal coast, first of all, it has borne fruit in connection with operative specificity of Baltic Sea that development: mine and torpedo weapons and costal artillery.

Gauta 2006 m. lapkričio mėn.